

УДК 341.215.43
DOI <https://doi.org/10.32841/ILA.2020.24.15>

ЗАСТАВНА О. П.,
кандидат юридичних наук,
викладач
Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

ЗАХИСТ ПРАВ МІГРАНТІВ: ПРАКТИКА ЄСПЛ

Анотація. У статті досліджується правова основа захисту прав мігрантів. Під час написання наукової статті автором досліджено правові позиції Європейського суду з прав людини щодо захисту прав мігрантів у контексті порушення норм Конвенції про захист прав і основоположних свобод. Досліджено визначення міграції зарубіжними та українськими науковцями, зокрема Е. Равенштейном, Т. Юдіною, Ю. Римаренком, В. Шелюком, на основі чого зроблено висновок про суть вказаного поняття. Автор розуміє поняття міграції як зміну місця проживання особи, яка зумовлює певні правові, соціальні, економічні, психологічні наслідки для останньої. Наведено статистику міграції українців закордон, зокрема у країни ЄС – Польщу, Італію, Чехію. Аргументовано проблеми буття мігрантів та їхню потребу у підтримці та захисті їхніх прав. Наведено нормативно-правові акти, прийняті на рівні урядів країн ЄС та урядових організацій, що покликані регулювати міграційні процеси та захищати права мігрантів, зокрема Маастрихтський договір, Лісабонський договір, Загальна Декларація прав людини, Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод. Досліджено проблематику захисту прав та інтересів мігрантів у країнах Європейського союзу. Проаналізовано практику Європейського суду з прав людини у сфері міграції щодо захисту прав мігрантів, зокрема права на свободу пересування і свободу вибору місця проживання; на повагу до сімейного життя; на свободу та особисту недоторканність; щодо заборони колективного вислання іноземців; щодо захисту соціальних, економічних та культурних прав мігрантів. Здійснено дослідження та аналіз кейсів ЄСПЛ: Мубіланзіла Маєка та Канікі Мітунга проти Бельгії, Шембрі проти Мальти, Тадеччі та МакКал проти Італії, Хірсі Джамаа та інші проти Італії, Медведєв та інші проти Франції, Амуур проти Франції, Де Томаззо проти Італії, Сааді проти Сполученого Королівства, Мокалалл проти України, Папошвілі проти Бельгії, Бах проти Сполученого Королівства, Бігаєва проти Греції, Пономарьови проти Болгарії.

Ключові слова: міграція, мігрант, захист прав, Європейський суд із прав людини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання, право на повагу до сімейного життя, право на свободу й особисту недоторканність, соціальні права, економічні права, культурні права.

Постановка проблеми. Зростання темпів інтернаціоналізації економіки, глобалізації суспільства, стирання кордонів між державами зумовлюють дедалі частіші міграційні процеси, які, однак, виникли одночасно з початком існування суспільства. У таких умовах захист прав, свобод та

інтересів мігрантів є важливим аспектом діяльності державних та між-державних інституцій, що впливає на соціально-економічний розвиток суспільства загалом та держав зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття міграції та проблема захисту прав мігрантів досліджувалися у численних працях науковців, які досліджують міграційні процеси, зокрема у наукових доробках В. Ніколаєвського, Н. Прохоренко, О. Малиновської, Т. Юдіної, Ю. Римаренка, В. Шелюка, В. Шамраєвої, Н. Пак, М. Лісовської та інших. Водночас активізація міграційних процесів зумовлює необхідність деталізації їх вивчення та глибшого аналізу напрямів захисту прав мігрантів, що зумовило вибір напрямку наукового дослідження цієї статті.

Формування цілей статті. Головною метою написання статті було дослідження практики ЄСПЛ щодо захисту прав мігрантів та узагальнення основних положень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Саме поняття міграції в науковий вжиток введено лише наприкінці XIX століття англійським ученим Е. Равенштейном, який у науковому доробку «Закони міграції» розглядає її як безперервний процес, зумовлений взаємодією чотирьох основних груп чинників, що діють у початковому місці проживання мігранта, на стадії його переміщення, у місці в'їзду, а також чинники особистого характеру [1, с. 36].

Чимало науковців у своїх працях, аналізуючи міграцію та міграційні процеси, дають власне визначення вказаному поняттю. Зокрема, українська дослідниця О. Малиновська розглядає міграцію як територіальний рух населення, на відміну від природного чи соціального [2]. За визначенням Т. Юдіної, мігранти в соціологічному розумінні – це соціальні групи, члени яких усвідомлюють себе цілісним суб'єктом поведінки на новому місці проживання і відзначаються відчуттям групової солідарності [3]. Ю. Римаренко міграцією населення вважає «переміщення людей (мігрантів) через кордони тих або інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на тривалий час. Оскільки міграція населення складається з міграційних потоків, поняття міграції застосовують і в множині – міграції» [3, с. 740]. В. Шелюк вважає, що «міграція – це поняття, яке відображає соціально-економічні і демографічні процеси, сукупність переміщень, які здійснюються людьми між країнами, регіонами однієї країни, різного виду поселеннями, та інші види переміщень» [5, с. 46-47].

Таким чином, міграція як поняття соціальне має багато наукових визначень, критеріїв, за якими здійснюється її класифікація: суб'єктний склад, тривалість, територія, причини, наслідки тощо. Проте суть їх зводиться до одного – поняття міграції означає зміну місця проживання особи, яка в свою чергу зумовлює певні правові, соціальні, економічні, психологічні наслідки для останньої.

Міграційна політика ЄС здійснює значний вплив на Україну та її громадян. Це проявляється у євроінтеграційному спрямуванні розвитку

нашої держави та необхідності врахування європейських позицій під час формування національного міграційного законодавства. Також досвід останніх десятиліть свідчить, що значна кількість українців розглядають Європу як основний напрям для імміграції. Згідно зі статистичними даними, основними країнами призначення українських трудових мігрантів у 2015–2017 роках були: Польща (38,9%), Італія (11,3%), Чехія (9,4%) [6].

Загалом протягом останніх років здійснені найбільші за 70 років переміщення населення через державні кордони. За останні 15 років кількість міжнародних мігрантів збільшилася на 40% і перевищила 250 мільйонів осіб [7].

Генеральний секретар ООН Антоніу Гуттеріш зазначив, що факти з усією очевидністю свідчать про те, що мігранти повсюдно збагачують суспільства з економічної, соціальної та культурної позицій. Проте в усьому світі, на жаль, зростає ворожість щодо мігрантів. Сьогодні мігранти як ніколи потребують солідарності. Міграція завжди була частиною нашого життя. З незапам'ятних часів люди переміщуються в пошуках нових можливостей і кращого життя. Зміна клімату, демографічні чинники, нестабільність, зростаюча нерівність і прагнення людей налагодити життя, а також незадовільна ситуація на ринках праці – все це означає, що міграція не зникне [7].

Станом на сьогодні у ЄС проживають понад 54 млн мігрантів, які становлять понад 10% населення. 35,5%, або 19,1 млн мігрантів, є вихідцями з інших країн-членів. Водночас 35,1 млн іммігрантів прибули з третіх країн. 14,6% з них народилися в Європі, але в країнах, що не є членами ЄС. 20,8% мігрантів є вихідцями з Азії, 16,9% – з Африки, 8,7% – з Латинської Америки, 1,7% – з Північної Америки і 0,6% – з Океанії [8, с. 124].

Базовим документом, який офіційно закріпив положення щодо питань міграції в ЄС, є Маастрихтський договір 1992 року. Однією з його передумов було підписання у 1985 році договору в замку Шенген у Люксембурзі між урядами країн Бенілюксу, Федеративною Республікою Німеччиною і Французькою Республікою [9]. Розуміючи, що некерована хвиля мігрантів може стати проблемою в майбутньому, в червні 1997 року європейським вищим керівництвом був прийнятий Амстердамський договір, основна мета якого полягала в тому, щоб підготувати ЄС до потенційних проблем, які принесуть із собою наступні хвилі розширення [10, с. 134]. А Лісабонський договір, прийнятий у 2007 році, значно розширив повноваження інституцій ЄС у сфері міграційної політики [11]. Загальна Декларація прав людини від 1948 року також гарантує право кожного на свободу пересування та вибору місця проживання [12], що беззаперечно є одним із основоположних особистих прав людини і громадянина.

Ніхто не має права заперечувати або перешкоджати особам вибирати державу, з якою вони пов'язують своє майбутнє, але приїзд до іноземної країни зобов'язує дотримуватись її законодавства та поважати цінності громадян, які були сформовані у суспільстві [13].

Із збільшенням чисельності мігрантів у країнах Європейського союзу зростає проблема захисту їхніх прав та інтересів. Незважаючи на потужну нормативно-правову базу, яка передбачає захист прав мігрантів, часто існує дисбаланс між правами, які гарантують нормативно-правові документи, і реаліями, з якими стикаються люди. Особлива вразливість мігрантів пов'язана з їхнім імміграційним статусом: вони перетнули міжнародні кордони, щоб в'їхати в іншу країну, громадянами якої вони не є і в якій вони можуть, як правило, залишитися жити і працювати легально тільки з письмової згоди влади. Вони чужі у суспільстві приймаючої країни, тому незнання місцевої мови, законів чи соціальних звичаїв значно послаблює їхню здатність обстоювати свої права. Вони можуть піддаватися дискримінації на роботі і в повсякденному житті, стикатися з проявами расизму і ксенофобії, а також стати жертвами злочину, здійсненого на основі упередженого ставлення [14].

Підтвердженням великої кількості порушень прав мігрантів є значна практика Європейського суду з прав людини у сфері міграції.

Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод (далі - Конвенція), а саме стаття 2, гарантує, що кожен, хто законно перебуває на території будь-якої держави, в межах цієї території має право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання. Кожен є вільним залишати будь-яку країну, включаючи свою власну. На здійснення цих прав не встановлюються жодні обмеження, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для забезпечення громадського порядку, запобігання злочинам, для охорони здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших осіб.

ЄСПЛ, захищаючи право на повагу до сімейного життя, гарантоване ст. 8 Конвенції, зазначає, що за певних обставин від держави може вимагатися надання дозволу на в'їзд фізичної особи, зокрема у справі «Мубіланзіла Маєка та Канікі Мітунга проти Бельгії». У вказаній справі Суд постановив порушення ст. 8, оскільки органи влади Бельгії не вчинили жодних заходів для воз'єднання малолітньої доньки з матір'ю, а також не подбали про те, щоб із прибуттям дитини до країни депортації хтось міг потурбуватися про неї. Таким чином, Бельгія допустила непропорційне втручання в права заявниці стосовно її сімейного життя [15].

У справі Шембрі проти Мальти Суд встановив, що стаття 8 не застосовується до «шлюбу за розрахунком»: хоч і не в контексті пошуку дозволу на в'їзд, а скоріше дозволу залишитися в державі-відповідачі [16].

Суд встановив, що відмова в наданні дозволу на проживання сім'ї одностатевому партнеру заявника порушила статтю 14 разом зі статтею 8 (Тадеччі та МакКал проти Італії). Суд підкреслює, що саме відсутність можливості отримати доступ до форми юридичного визнання заявників як сім'ї поставила їх в іншу ситуацію, ніж неодружені різностатеві пари. Він нагадав, що дискримінація може також полягати в неможливо-

сті по-різному поводитися з особами, чия ситуація суттєво відрізняється. За цією сукупністю підстав Суд дійшов висновку, що стосовно дозволу на проживання для членів родини заявники прирівнюються до різностатевих пар, які вирішили не визнавати їх стосунки юридично [16].

Забезпечуючи дотримання статті 4 Протоколу № 4 щодо заборони колективного вислання іноземців, суд у справі «Хірсі Джамаа та інші проти Італії» розглядав повернення осіб, які шукали притулку та були перехоплені береговою охороною держави-відповідача в пошуково-рятувальній зоні відповідальності Італії, в Лівію без надання їм можливості подати заяву про надання притулку. Суд встановив, що заявники підпадали під юрисдикцію держави-відповідача для цілей статті 1 Конвенції, оскільки саме вона здійснювала контроль над ними у відкритому морі, і вважав, що органам влади Італії було відомо або повинно було бути відомо, що у разі повернення заявників у Лівію вони як незаконні мігранти наражаються на ризик поводження, забороненого Конвенцією, їм не буде надано жодного захисту та будуть відсутні достатні гарантії, які захищатимуть їх від ризику свавільного повернення до країни походження.

Важливою категорією справ, які розглядає ЄСПЛ, є справи щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканність, гарантовану статтею 5 Конвенції. Відповідно до практики ЄСПЛ, засоби, що обмежують свободу іноземців, можуть бути необхідними, виправданими та не завжди рівноцінні позбавленню волі. Однак у будь-якому разі має враховуватися інтенсивність, тривалість, характер чи сукупність таких обмежень [16].

У справі «Медведев та інші проти Франції» (*Medvedyev and Others v. France*) Суд наголосив, що в разі, коли йдеться про позбавлення волі, особливо важливо забезпечити дотримання загального принципу правової визначеності. Таким чином, умови позбавлення волі відповідно до норм внутрішнього і/або міжнародного права повинні мати чітке визначення, а застосування закону – передбачувані наслідки, щоб закон відповідав стандарту «Правомірності», закладеному в Конвенції, згідно з яким будь-який закон повинен бути досить точним, щоб уникнути будь-якого ризику свавілля, і в цілях забезпечення громадян у разі необхідності належними рекомендаціями, що дають змогу передбачити в розумному для обставин справи ступені наслідки, які можуть спричинити певну дію [17].

У вже згадуваній справі «Мубіланзіла Маєка та Канікі Мітунга проти Бельгії» суд встановив, що органи держави Бельгії, затримавши малолітню Табіту, тримали її в закритій установі в умовах, не пристосованих до надзвичайно уразливого стану несупроводжуваної іноземної дитини. Таким чином, Бельгія не забезпечила захисту права малолітньої дитини на свободу та порушила ст. 5 Конвенції.

У справі «Амуур проти Франції» суд встановив, що затримання іноземців у центрах утримання в міжнародних зонах аеропортів при безпосередньому поліцейському нагляді на строк більше ніж 20 днів було рівносильним позбавленню волі.

У справі «Де Томаззо проти Італії» суд також надав оцінку тому, чи була обмежена свобода пересування іноземців при в'їзді на територію держави-відповідача, чи вони були позбавлені волі. Для того щоб визначити, чи була особа «позбавлена свободи» в розумінні положень статті 5, вихідною точкою повинно бути конкретне становище особи, в якому вона перебуває. Необхідно враховувати цілий спектр критеріїв, таких як тип, тривалість, наслідки та спосіб здійснення відповідного заходу. У справі «Сааді проти Сполученого Королівства» суд зазначив, що стосовно дорослих осіб, які не є особливо вразливими, тримання під вартою не повинне бути обґрунтовано необхідним, але воно не може бути свавільним та повинне здійснюватися сумлінно; бути тісно пов'язаним із метою запобігання несанкціонованому в'їзду особи в країну; місце та умови тримання під вартою повинні бути відповідними з огляду на те, що цей захід застосовується не до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а до іноземців, які через страх за своє життя втекли зі своєї країни; тривалість затримання не повинна перевищувати обґрунтовано необхідного обмеження свободи, необхідного для досягнення мети, яка переслідується [16]. Також суд зазначив, що період перебування під вартою в умовах, що принижують гідність, тривалістю 11 днів є достатнім для констатування порушення статті 5.

У справі «Мокалал проти України» (*Mokallal v. Ukraine*) 10 листопада 2011 року, параграф 36, суд постановив: «Слова «відповідно до процедури, визначеної законом» не просто відсилають до внутрішнього права, а й стосуються якості такого права, вимагаючи, щоб його норми були сумісні з принципом верховенства права, що є невід'ємною частиною всіх статей Конвенції. Якість має на увазі, що в разі, коли національне право дозволяє позбавлення волі, його норми повинні бути достатньою мірою відкриті для доступу і точні для того, щоб уникнути будь-якого ризику свавілля»

У справі «Папошвілі проти Бельгії» Суд вказав, що наявність суттєвих підстав вважати, що особа зіткнеться з реальним, хоч і не безпосереднім ризиком смерті через відсутність відповідного лікування в країні, що приймає, або через відсутність доступу до такого лікування може зазнати серйозного, швидкого та незворотного погіршення її стану здоров'я внаслідок сильних страждань або значного скорочення очікуваної тривалості життя, зумовлює обов'язок країни не висилати таку особу за її межі.

Щодо захисту соціальних, економічних та культурних прав мігрантів Суд зробив висновок, що держава може мати законні підстави для зменшення використання ресурсів – вартісних державних послуг, таких як програми соціального забезпечення, державні допомоги та медичне обслуговування – відносно нелегальних іммігрантів або іноземців із коротким терміном перебування, адже, в принципі, ці категорії осіб не беруть участі у їх фінансуванні. Суд гарантував забезпечення соціальним житлом дитини

іноземця, заява про отримання статусу біженця якою була відхилена, але була надана безстрокова посвідка на проживання («Бах проти Сполученого Королівства» (Bah v. the United Kingdom) [17]).

У справі «Бігаєва проти Греції» Суд визнав, що недопущення іноземців до юридичної професії не є дискримінаційним, але право заявника на повагу до її приватного життя може бути порушене з огляду на неузгоджений підхід органів влади, який дозволяв заявникові розпочати 18-місячне стажування з метою її допуску до адвокатури, але після його закінчення її було не допущено до іспиту на підставі того, що вона була іноземцем.

Право на освіту прямо гарантовано статтею 2 протоколу № 1 ЄКПЛ. Держави повинні забезпечити «ефективне здійснення прав дітей та молоді виховуватися в обстановці, що сприяє всебічному розвитку їхньої особистості, а також їх фізичних і розумових здібностей». Згідно з ЄКПЛ, право на освіту гарантовано статтею 2 протоколу № 1 ЄКПЛ, в якій сказано, що «нікому не може бути відмовлено в праві на освіту. Держава при здійсненні функцій, узятих нею на себе в галузі освіти і навчання, поважає право батьків забезпечувати таку освіту і навчання відповідно до їхніх релігійних і світоглядних переконань». ЄСПЛ поставив право на освіту в ряд «основоположних цінностей демократичних суспільств, які створили Раду Європи» (справа «Тіміщев проти Росії», 13 грудня 2005 року, параграф 64), при цьому право на освіту має кожна людина. Суд наполіг на тій обставині, що таке основне правило не може тлумачитися обмежувально, і підтвердив універсальність права на освіту, ухваливши, що позбавлення дітей такого права на тій підставі, що їх батьки не є законно зареєстрованими мігрантами, є порушенням Конвенції та права на освіту. ЄСПЛ постановив, що держави повинні вжити необхідних заходів щодо забезпечення доступності початкової, середньої і, нарешті, вищої освіти, куди входять коледжі та університети

У справі «Пономарьови проти Болгарії» Суд встановив, що вимога оплати навчання в середній школі на основі імміграційного статусу та громадянства заявників не є обґрунтованою, проте кожна держава зобов'язана надати доступ до тих освітніх закладів, що існують.

Висновки. Таким чином, зважаючи на інтенсивність міграційних процесів, у тому числі в межах країн Європейського Союзу, упереджене ставлення населення до мігрантів, подекуди уразливий стан останніх, питання захисту їхніх прав набуло особливого значення та необхідності. Численні міжнародні нормативно-правові акти декларують їхні права та свободи, забезпечуючи мігрантам можливості для комфортного життя. Діяльність Європейського суду з прав людини спрямована на забезпечення реалізації вказаних декларативних положень, констатування порушень прав мігрантів, їх захист та роз'яснення щодо застосування на практиці норм міжнародно-правових актів у сфері захисту прав мігрантів з їх адаптацією до сучасних умов існування суспільства.

Література:

1. Ніколаєвський В.М., Прохоренко Н.Є. Теоретико-методологічні засади вивчення міграції населення. *Вісник міжнародного слов'янського університету*. 2009. Т. 12. №1. С. 34-39.
2. Малиновська О.А. Формування спільної міграційної політики Європейського союзу. *Стратегічна панорама*. 2006. № 2. С. 142-151.
3. Юдина Т.Н. О социологическом анализе миграционных процессов. *Социол. исслед.* 2002. № 10. С. 102-109.
4. Римаренко Ю. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри: (Понятійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика): Енциклопедія / упоряд. Ю.І. Римаренко; За ред. Ю. Римаренка. К.: Довіра, 1998. 912 с.
5. Шелюк В. Соціальна міграція: Етапи, функції, типи. *Перспективи*. 2001. № 3 (15). С. 45-50.
6. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів XXI століття: наукове видання / наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.
7. Міжнародний захист прав мігрантів. URL: https://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/pkzrauserymiashyfkhtuav-pkguarkhkv/?month=1&year=2021 (дата звернення: 18.10.2020)
8. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. К. : НІСД, 2018. 472 с.
9. Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу. URL: <http://ua.textreferat.com/referat-3867-5.html> (дата звернення: 06.12.2020);
10. Європейський Союз : політика, економіка, право : Навч. посібник / За ред. Н. В. Антонюк, М. М. Микієвич. Львів, 2005. 532 с.
11. Шамраєва В.М. Основні етапи формування спільної міграційної політики ЄС / В.М. Шамраєва. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/trppd/2009-1/zmist/R_2/Shamraeva.pdf (дата звернення: 06.12.2020)
12. Загальна Декларація прав людини, прийнята і проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 06.12.2020)
13. Пак Н.А. Міграційна політика ЄС: проблеми і перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2017. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». Випуск 6. С. 54-57.
14. Лісовська М. Матеріали регіональної науково-практичної конференції. Захист прав трудових мігрантів: європейський досвід. Київ. 7 квітня 2017 року. 73-77 с.
15. Рішення Палати у справі «Мубіланзіла Маєка і Канікі Мітунга проти Бельгії» від 12 жовтня 2006 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/SO4859?ed=2006_10_12 (дата звернення: 06.12.2020)
16. Посібник з прецедентного права Конвенції – Імміграція : посібн. / пер. Дроздов О.М., Дроздова О.В. 2019. 44 с. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Posybnyk%20ESPL_Immigratsiya%2024022020.pdf (дата звернення: 20.10.2020)
17. Захист прав мігрантів згідно з нормами Європейської конвенції про права людини і Європейської соціальної хартії : посібник для практикуючих юристів / Я. Ксістакіс. 2018. 108 с. URL: <https://rm.coe.int/16806f1407> (дата звернення 20.10.2020).

Zastavna O. Protection of migrants' rights: practice of the ECHR

Summary. The article examines the legal basis for the protection of migrants' rights. In writing the scientific article, the author explored the legal position of the European Court of Human Rights on the protection of migrants' rights in the context of violation of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The definition of migration by foreign and Ukrainian scientists, in particular E. Ravenstein, T. Yudina, Y. Rymarenko, V. Shelyuk, is investigated, on the basis of which the conclusion about the essence of the specified concept is made. The author understands the concept of migration as a change of residence of a person, which in turn causes certain legal, social, economic, psychological consequences for the latter. Statistics on the migration of Ukrainians abroad, in particular to EU countries – Poland, Italy, the Czech Republic. The problems of migrants' existence and their need to support and protect their rights are argued. The regulations adopted at the level of EU governments and governmental organizations aimed at regulating migration processes and protecting the rights of migrants are presented, in particular, the Maastricht Treaty, the Lisbon Treaty, the Universal Declaration of Human Rights, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The issue of protection of the rights and interests of migrants in the countries of the European Union is studied. The case law of the European Court of Human Rights in the field of migration on the protection of migrants' rights, in particular the right to freedom of movement and freedom of choice of residence, is analyzed; respect for family life; to freedom and personal integrity; on the prohibition of collective deportation of foreigners; on the protection of the social, economic and cultural rights of migrants. ECHR case studies and analysis were carried out: *Mubilanzila Majeka and Kanika Mitunga v. Belgium*, *Chambery v. Malta*, *Tadecci and McCall v. Italy*, *Hirsi Jamaa and others v. Italy*, *Medvedev and others v. France*, *Amour v. France*, *De Tomagozzo v. Italy*, *Kingdoms, Mocallal v. Ukraine*, *Paposhvili v. Belgium*, *Bach v. The United Kingdom*, *Bigaev v. Greece*, *Ponomarev v. Bulgaria*.

Key words: migration, migrant, protection of rights, European Court of Human Rights, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, right to freedom of movement and freedom of choice of residence, right to respect for family life, right to liberty and security of person, social rights, economic rights, cultural rights.